

CHRISTOPHER HITCHENS

MOR TALI TATE

unde a scris pentru multe publicații, de la *Atlantic* la *Harper's* și *Slate* și până la *The New York Times Book Review*. Iar noi l-am considerat de-al nostru. A fost o legendă a circuitului de dezbateri, capabil să discute cu oricine despre indiferent ce temă. I s-au acordat nenumărate premii (deși nu astfel de recompense îi alimentau opera), iar în ultimul deceniu a publicat mai multe bestselleruri, inclusiv memoriile sale, *Hitch-22*, care s-au bucurat de succes atât de public, cât și de critică, și au adus, în cele din urmă, și ceva câștiguri materiale familiei sale. În ultimele săptămâni de viață, a fost informat că un asteroid fusese botezat cu numele lui. Ideea l-a încântat, cu atât mai mult cu cât termenul „asteroid” provine din limba greacă și înseamnă „asemănător cu o stea”, iar asteroizii sunt, se știe, volatili, o analogie care i s-a părut potrivită.

Christopher va rămâne veșnic în amintirea prietenilor săi, pentru umorul lui elevat, dar incisiv, ca și pentru memoria prodigioasă, aproape nemiloasă, care nu îl părăsea nici în timpul celor mai crunte beții din orele târzii ale nopții. Iar pentru noi toți, cititorii săi, Christopher Hitchens va dăinui prin cuvintele lăsate în urmă. Cele din această carte, total lipsite de orice sentiment de autocompătimire, sunt printre ultimele. Și printre cele mai bune.

Graydon Carter
Iunie 2012
New York City

Mi s-a întâmplat, nu o dată în viață, să mă trezesc cu sentimentul că sunt mort. Dar nimic nu m-a pregătit pentru acea dimineață de iunie când m-am sculat devreme cu senzația că sunt captiv în propriul leș. Tot coșul pieptului și toracele păreau să îmi fi fost golite și apoi umplute la loc cu un soi de ciment cu uscare lentă. Aproape că nu-mi mai auzeam respirația și nu reușeam să-mi umflu plămânii cu aer. Inima îmi bătea fie prea tare, fie prea încet. Orice mișcare, indiferent cât de neînsemnată, necesita anticipare și planificare. Cu un efort considerabil, am traversat încăperea din hotelul newyorkez în care mă aflam, pentru a suna

la ambulanță. Și-au făcut apariția cu promptitudine și s-au comportat cu deosebită curtoazie și profesionalism. Am avut timp să mă întreb de ce fusese nevoie de atâtea bocanci și de atâtea căști de protecție și de un echipament de rezervă atât de greu, dar acum, când privesc scena retrospectiv, o văd ca pe o deportare lină, dar hotărâtă, care m-a luat de pe tărâmul celor sănătoși și m-a trecut frontiera dezolantă care marchează meleagul stăpânit de boală. După numai câteva ore, timp în care intervenise de urgență asupra inimii și a plămânilor mei, doctorul aflat la acest trist punct de graniță mi-a arătat câteva ilustrate din interior și m-a informat că următoarea mea oprire va fi la oncologie. Pe negative se zărea un soi de umbră.

Cu o seară înainte, îmi lansasem ultima carte la New Haven, în cadrul unui eveniment care fusese un adevărat succes. În seara acelei zile îngrozitoare urma să apar la emisiunea *The Daily Show*, a lui Jon Stewart, și apoi la un alt eveniment, cu casa închisă, la o dezbatere cu Salman Rushdie, pe 92nd Street Y, în Upper East Side. Scurta mea campanie de negare a realității a căpătat următoarea formă: nu aveam de gând să anulez aceste apariții sau să-mi dezamăgesc prietenii, și nici să pierd ocazia de a vinde un morman de cărți. Până la urmă, am reușit să fac față ambelor angajamente printr-o combinație extraordinară de precizie, ordine, violență și extravaganță, fără să-și dea seama cineva că nu mă simțeam bine, deși am vomat de două ori înaintea fiecăruia din ele. Așa fac

cetățenii țării bolnavilor atunci când se agață fără speranță de vechiul lor domiciliu.

Tărâmul cel nou este destul de primitiv în felul său. Toată lumea zâmbește încurajator și rasismul pare complet absent. Un spirit egalitarist predomină, iar cei care conduc locul și-au câștigat, fără îndoială, poziția pe merit și printr-o muncă susținută. În schimb, umorul este cam slăbuț și oarecum repetitiv, discuțiile despre sex lipsesc aproape cu desăvârșire, iar bucătăria este de cea mai proastă calitate dintre toate destinațiile pe care am avut ocazia să le vizitez. Țara asta are o limbă a sa – o *lingua franca* deopotrivă plicticoasă și dificilă, care conține termeni precum *ondansetron*, definind medicația antiemetică –, dar și niște gesturi neliniștitoare cu care trebuie să te obișnuiești. De exemplu, un oficial cu care te întâlnești pentru prima dată s-ar putea să-și înfingă degetele în gâtul tău. Eu așa am aflat că mi se răspândise cancerul la nivelul ganglionilor limfatici și că una dintre aceste frumuseți deformate – localizată pe clavicula sau pe centura scapulară dreaptă – era suficient de mare pentru a putea fi văzută și pipăită. Nu e deloc bine când cancerul este „palpabil” din exterior. Mai ales în acest stadiu, când nici măcar nu i se cunoaște sursa primară. Carcinomul se insinuează cu șiretenie din interior spre exterior. Detectarea și tratarea sa decurg adesea mai lent și pe băjbăite, din exterior spre interior. Multe ace mi-au fost înfipite în zona claviculară – „cu țesutul se-ncepe descusutul” fiind unul din sloganurile

preferate în Tumorville – și mi s-a spus că rezultatele biopsiei aveau să ajungă, probabil, peste o săptămână.

Pornind de la celulele scuamoase canceroase descoperite la primele analize, a durat ceva mai mult până am ajuns la adevărul neplăcut. Cuvântul „metastază” menționat în raport a fost cel care mi-a atras, mai întâi, atenția. Corpul străin îmi colonizase o bucatică din plămân, dar și o bună parte din ganglionul limfatic. Iar centrul inițial al operațiunii se afla – stabilit de ceva vreme – în esofagul meu. Tata murise și el, și într-un răstimp foarte scurt, tot de cancer de esofag. Avea șaptezeci și nouă de ani. Eu am șaiszeci și unu. În „curșa” aceasta a vieții, oricare ar fi ea, am ajuns brusc în poziția de finalist.

*

Celebra teorie a stadiilor bolii, lansată de Elisabeth Kübler-Ross, potrivit căreia omul evoluează de la negare la furie, iar, de aici, trecând prin negociere, la depresie, și, în final, la binecuvântata „acceptare”, nu se prea aplică, până acum, în cazul meu. Într-un fel, presupun că m-am aflat mult timp în stadiul de „negare” și că mi-am risipit energia cu bună știință și cu cea mai mare plăcere. Și, tocmai din acest motiv, nu mă văd capabil să îmi dau cu pumnii în cap din cauza șocului sau să mă plâng de cât de nedreaptă mi-a fost soarta: am provocat-o pe Doamna cu Coasa să mă secere și acum mă trezesc sucombând în fața unui lucru atât de previzibil și de banal, încât mă

plictisește până și pe mine. Din același motiv, nici furia nu și-ar avea rostul. În schimb, sunt copleșit de un senzație teribilă de risipă. Aveam planuri serioase pentru următorul deceniu și simțeam că am muncit suficient de mult ca să le merit. Chiar nu voi trăi să-mi văd copiii căsătoriți? Să văd reconstruindu-se World Trade Center? Să citesc – dacă nu chiar să scriu – necrologurile unor ticăloși bătrâni, ca Henry Kissinger și Joseph Ratzinger? Dar văd în acest soi de ne-gândire exact ceea ce este: sentimentalism și autocompătimire. Cartea mea a ajuns, bineînțeles, pe lista de bestselleruri în ziua în care am primit cea mai groaznică veste cu putință, și când ultimul zbor pe care l-am efectuat în calitate de persoană oarecum sănătoasă (către Târgul de Carte de la Chicago, unde mă aștepta un auditoriu numeros și rafinat) mi-a adus milionul de mile la compania United Airlines și perspectiva unor călătorii gratuite pe viață. Chiar dacă ironia este meseria mea, nu văd nimic ironic în asta: ar fi fost mai puțin tulburător să aflu că am cancer în ziua în care memoriile mele s-ar fi vândut la reduceri sau când aș fi fost ridicat de pe locul de la clasa economică și lăsat pe pistă? La întrebarea tembelă „De ce eu?”, universul abia dacă se sinchisește să răspundă „De ce nu?”

Și, totuși, stadiul *negocierii*. Poate că aici este porțița de scăpare. În oncologie, târgul constă în aceea că, în schimbul unor posibili ani de viață utili, accepți să te supui la chimioterapie și, după aceea, dacă ai noroc, la radiații sau chiar la intervenții chirurgicale. Deci,

Respe înțelegerea este următoarea: o să mai stai pe aici un timp, dar vom avea nevoie să luăm câteva chestii din tine. Printre acestea se pot număra papilele gustative, capacitatea de concentrare, capacitatea de digestie și părul de pe cap. Pare, fără îndoială, un târg rezonabil. Din păcate, el implică și confruntarea cu unul dintre cele mai atrăgătoare clișee din limba noastră. Sunt sigur că l-ai auzit și voi. Oamenii nu au, pur și simplu, cancer: despre ei se spune că se luptă cu această boală. Nici un doritor de bine nu omite imaginea combativă: „Știu că poți să învingi cancerul”. Ideea apare până și în necrologurile celor răpuși de această boală, de parcă am putea afirma, în chip îndreptățit, despre vreo persoană că a murit după o luptă lungă și curajoasă cu mortalitatea. Nu o vei auzi, însă, rostită în cazul suferinzilor de inimă sau de insuficiență renală. Eu, unul, mă dau în vânt după imaginea aceasta bătaioasă. Uneori îmi doresc să sufăr pentru o cauză dreaptă sau să-mi risc viața pentru binele celorlalți, în loc să mă aflu în postura unui pacient amenințat serios de boală. Dați-mi, totuși, voie să vă informez că, atunci când stai într-un salon alături de alți finaliști și vin niște oameni, amabili, cu o pungă uriașă, transparentă, plină cu otravă pe care ți-o înfig în braț, iar tu citești sau nu citești o carte în timp ce sacul cu venin se golește treptat în corpul tău, imaginea soldatului sau a revoluționarului aprig este ultima care îți va veni în minte. Te vei simți doborât de neputință și vlăguit: vei simți cum te dizolvi în propriul noncombat, precum un cub de zahăr în apă.

*

Chimio-otrava asta e tare. Din cauza ei am slăbit aproape șase kilograme și jumătate, dar fără a mă simți mai ușor. Mi-a curățat o erupție urâtă de pe picioare pe care nici un doctor nu reușise vreodată să o identifice în tratate, și cu atât mai puțin să o vindece. (Ce mai venin, capabil să distrugă fără probleme punctele alea roșii furioase.) Bine ar fi să se dovedească la fel de rea și de necruțătoare și în privința corpului străin și a coloniilor sale de zone moarte răspândite prin mine. În schimb, chestiile cu care am fost tratat împotriva morții și pentru a mă menține în viață mi-au provocat o stare ciudată de indiferență. M-am resemnat oarecum cu pierderea părului, care a început să-mi cadă la duș, în primele două săptămâni de tratament, și pe care l-am vârat într-o pungă de plastic, cu gândul să ajut la ridicarea unui dig plutitor în Golful Mexic. Dar nu am fost deloc pregătit să mă confrunt cu modul în care lama mea de ras a ajuns, dintr-odată, să alunece nestingherită, fără a întâlni vreun fir de păr pe față. Sau cu felul în care buza mea superioară, brusc atât de netedă, a început să arate de parcă ar fi trecut printr-o electroliză, fapt care m-a făcut să semăn cam mult cu o fată bătrână. (Părul de pe piept, cândva obiect al admirației generale pe două continente, încă nu s-a ofilit, însă a fost bărbierit în asemenea măsură, din cauza diverselor incizii realizate în spital, încât au rămas din el numai câteva smocuri.) Mă simt supărător de denaturat. Dacă Penelope Cruz ar fi una